

Aanvulling plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied

Gemeente Lingewaard

Gemeente Lingewaard

2 september 2013

Definitief rapport

9X3266

Chopinlaan 12
Postbus 8064
9702 KB Groningen
+31 50 521 42 14 Telefoon
+31 50 526 14 53 Fax
info@groningen.royalhaskoning.com E-mail
www.royalhaskoningdhv.com Internet
Amersfoort 56515154 KvK

Documenttitel Aanvulling plan-MER Bestemmingsplan
Buitengebied
Gemeente Lingewaard
Verkorte documenttitel Aanvulling plan-MER
Status Definitief rapport
Datum 2 september 2013
Projectnaam Plan-MER Lingewaard
Projectnummer 9X3266
Opdrachtgever Gemeente Lingewaard
Referentie 9X3266/R00003/AKO/Gron

Auteur(s) A. (Adriaan) Koopman Msc, S. (Sylvia) den Held
Collegiale toets
en vrijgave door dr. A.J.M. (Sandra) Bos
Datum/paraaf 5-9-2013

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
1 INLEIDING	1
2 BESCHERMDE SOORTEN	3
2.1 Beschrijving huidige milieusituatie	3
2.2 Beschrijving toetsingscriterium	4
2.3 Resultaten van de toetsing	7
3 LUCHTKWALITEIT	9
3.1 Inleiding	9
3.2 Beschrijving huidige milieusituatie	9
3.3 Beschrijving toetsingscriterium	12
3.4 Resultaten van de toetsing	15
4 GEURHINDER	17
4.1 Inleiding	17
4.2 Beschrijving huidige situatie	17
4.3 Beschrijving toetsingscriterium	19
4.4 Resultaten van de toetsing	21
5 LANDSCHAP	23
5.1 Inleiding	23
5.2 Teeltondersteunende voorzieningen	23
5.3 Resultaten van de toetsing	24
6 REFERENTIESCENARIO EN MAXIMAAL EFFECT VOORNEMEN	25
6.1 Inleiding	25
6.2 Feitelijke legale bestaande én vergunde situatie veehouderijen	25
6.3 Maximaal effect van het voornemen	26

1 INLEIDING

De gemeente Lingewaard wil een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied vaststellen. Vanwege de nabijheid van Natura 2000-gebieden en omdat het bestemmingsplan kaderstellend is voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten, namelijk uitbreiding van intensieve veehouderijen, grondgebonden agrarische bedrijven en glastuinbedrijven, heeft de gemeente een plan-milieueffectrapport (plan-MER) opgesteld (d.d. 4 maart 2013).

De Commissie voor de m.e.r. (hierna genoemd 'de Commissie') heeft advies uitgebracht bij het plan-MER. De Commissie is van mening dat niet alle essentiële informatie aanwezig is om het milieubelang voldoende te kunnen meewegen in de besluitvorming over het bestemmingsplan. Om meer duidelijkheid te verkrijgen adviseert de Commissie een aanvulling op het MER te schrijven. In onderstaande is het advies van de Commissie uiteengezet. Tevens wordt aangegeven waar in het rapport op dit onderdeel nader wordt in gegaan.

Beschermde soorten: Het plan-MER verschaft onvoldoende inzicht in de effecten van het plan op beschermde soorten. *(Hoofdstuk 2)*

Luchtkwaliteit – fijn stof: Er wordt onvoldoende duidelijkheid verschaft over de uitgangspunten van berekeningen die ten grondslag liggen aan de fijn stofemissie in de huidige situatie, de autonome ontwikkelingen en (maximale mogelijkheden van) de alternatieven. *(Hoofdstuk 3; inzicht wordt verschaft in de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de berekeningen van de huidige situatie en de (maximale mogelijkheden van) de alternatieven)*

Geurhinder: Er wordt onvoldoende duidelijkheid verschaft over de uitgangspunten van berekeningen die ten grondslag liggen aan de geurhinder in de huidige situatie, de autonome ontwikkelingen en (maximale mogelijkheden van) de alternatieven. *(Hoofdstuk 4; inzicht wordt verschaft in de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de berekeningen van de huidige situatie. Het kwantitatief in beeld brengen van de geurbelasting ten gevolge van het maximaal realistische scenario is niet mogelijk; dit wordt nader onderbouwd. De effecten op de geurbelasting van dit alternatief worden kwalitatief beschreven.)*

Landschap: Teeltondersteunende voorzieningen: De Commissie vraagt in haar 'aandachtspunten voor de besluitvorming' aandacht voor teeltondersteunende voorzieningen. Deze voorzieningen kunnen het landschap beïnvloeden; de commissie vraagt de gemeente om aan te geven hoe deze voorzieningen bij een theoretisch maximale uitvoering nog passen binnen het Landschapsontwikkelingsplan van de gemeente. *(Hoofdstuk 5; besloten is om deze informatie in deze aanvulling op het plan-MER te verwerken. Beschreven wordt wat de effecten van teeltondersteunende voorzieningen zijn op de verschillende landschapstypen.)*

Referentiescenario en maximaal effect voornemen: In haar advies geeft de Commissie aan dat wat de referentiesituatie betreft meer inzicht is gewenst tussen de vergunde en feitelijke situatie. Tevens geeft zij aan dat een recente wetwijziging van kracht is geworden die gevolgen heeft voor de wijze waarop de effecten van extra stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in kaart moet worden gebracht en

beoordeeld. (Hoofdstuk 6; inzicht wordt verschaft in de vergunde en de feitelijke situatie. Tevens wordt ingegaan op de interpretatie van de wetswijziging en gevolgen voor het plan-MER bij het Bestemmingsplan Buitengebied gemeente Lingewaard.)

2 BESCHERMDE SOORTEN

Voor het aspect beschermde soorten is een aantal aanvullingen gedaan op het plan-MER. Onderstaande vervangt om die reden de gehele tekst betreffende beschermde soorten in het oorspronkelijke plan-MER, namelijk paragrafen 5.2.1 t/m 5.2.3.

2.1 Beschrijving huidige milieusituatie

Binnendijks plangebied

De natuurwaarden in het binnendijkse deel van het plangebied zijn over het algemeen beperkt. De agrarische gebieden (akkers, weiden, boomgaarden) kennen gezien het intensieve gebruik weinig bijzondere natuurwaarden. Algemene soorten (regime 1 van de Flora- en faunawet¹, zie kader 2.1) kunnen hier wel leefgebied vinden. Hierbij kan worden gedacht aan zoogdiersoorten als mol, egel, muizen, spitsmuizen en algemene amfibieën als kleine watersalamander, bastaardkikker en gewone pad. Verder hebben de komgronden een belangrijke waarde voor weidevogels (grutto (Rode Lijst² (RL)), wulp, Kievit). Tussen Bommel en Huissen worden ook meer zeldzame akkervogels aangetroffen waaronder patrijs (RL) en veldleeuwerik (RL).

Hogere waarden zijn hier vooral gekoppeld aan landschappelijke elementen als singels, knotbomen en bosjes. Hier kunnen vogels met jaarrond beschermde nesten voorkomen (regime vogels), zoals huismus (RL), steenuil (RL) en buizerd. Ook steenmarter (regime 2, zie kader 2.1) vindt hier mogelijk leefgebied. Daarnaast kunnen ook vleermuizen (gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, alle regime 3) hier foerageergebied en trekroutes vinden.

Holle bomen en schuren vormen mogelijk verblijfplaatsen voor vleermuizen (regime 3). Daarnaast kunnen schuren jaarrond beschermde nesten (regime vogels) bevatten van bijvoorbeeld kerkuil (RL), huismus (RL) en gierwaluw.

Er worden geen zwaar beschermde plantensoorten verwacht (regime 2 of 3). Algemene soorten (regime 1) kunnen wel voorkomen. Daarnaast komen zeer lokaal de bedreigde (RL) akkergeelster en weidegeelster voor.

Plangebied in de omgeving van De Linge en 'de zegen'

Ook de Linge en de zogenaamde 'zegen' (waterlopen die het water in de richting van de kom afvoeren) herbergen hogere natuurwaarden. De (natuurvriendelijke) oevers vormen leefgebied voor broedvogels en algemene amfibieën. In de Linge en zegen komen mogelijk beschermde vissoorten voor, zoals bierpje, kleine modderkruiper (beide regime 2). De overige watergangen binnen het plangebied kunnen geschikt leefgebied vormen voor kleine modderkruiper en lokaal ook grote modderkruiper en bittervoorn (regime 3). De grote modderkruiper komt ook voor in enkele kolken en wielen.

¹ In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie beschermingsregimes en worden vogels apart behandeld. Regime 3 en vogels kennen het strengste beschermingsregime. (zie kader 2.1).

² De Rode Lijsten bevatten overzichten van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Rode Lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben een signaalfunctie. Ze worden gepubliceerd door het ministerie van Economische Zaken.

Buitendijks plangebied

Buitendijks herbergen de uiterwaarden hoge natuurwaarden. Door het aanwezige microreliëf en de rivierdynamiek komen hier bijzondere flora en fauna voor. De stroomdalvegetaties herbergen meerdere bijzondere plantensoorten, waaronder meerdere beschermde soorten en soorten van de Rode Lijst; veldsalie (regime 2), wilde marjolein (regime 2), borstelkrans (RL), brede ereprijs (RL), goudhaver (RL), harige ratelaar (RL), kattendoorn (RL), kruidvlier (RL), rode ogentroost (RL) en veldgerst (RL). Strangresten vormen leefgebied voor de kamsalamander, rugstreeppadden komen voor in gebieden met kaal zand (beide regime 3). Daarnaast komen soorten als bever, bittervoorn, grote en kleine modderkruiper en rivierdonderpad voor (regime 2 en 3). Zwaar beschermde vleermuizen (gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis, regime 3) vinden er foerageergebieden, trekroutes en mogelijk ook verblijfplaatsen. In de uiterwaarden komen ook bijzondere vogelsoorten voor, waaronder ook soorten van de Rode Lijst en soorten met jaarrond beschermde nesten (regime vogels); havik (jaarrond beschermd nest) boerenzwaluw (RL), gele kwikstaart (RL), graspieper (RL), groene specht (RL), grutto (RL), kneu (RL), koekoek (RL), matkop (RL), nachtegaal (RL), patrijs (RL), ringmus (RL), spotvogel (RL), steenuil (RL en jaarrond beschermd nest), tureluur (RL) en veldleeuwerik (RL).

2.2 Beschrijving toetsingscriterium

De bescherming van beschermde soorten is geregeld in de Flora- en faunawet. Naast de soorten die beschermd zijn via de Flora- en faunawet (regime 1, 2, 3 en vogels apart), bestaat de Rode Lijst. Veel Rode Lijst soorten zijn tevens beschermd via de Flora- en faunawet. Er zijn echter ook een aantal Rode Lijst soorten, die niet beschermd zijn via de Flora- en faunawet. De bescherming van deze planten is niet juridisch vastgelegd, behalve via de zorgplicht (zie kader 2.1).

Flora- en faunawet

Doelstelling van de Flora- en faunawet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de Minister van EZ of, in geval van (populatie)beheer en schadebestrijding, van Gedeputeerde Staten. Daarnaast erkent de wet dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn: de erkenning van de intrinsieke waarde van het in het wild levende dier. Deze erkenning is terug te vinden in de zorgplicht.

Toetsing

Ten aanzien van beschermde en Rode Lijst soorten is beoordeeld of er sprake is van een afname van kwantiteit of kwaliteit van oppervlakte/leefgebied of populatie. Om de effecten in te kunnen schatten is gebruik gemaakt van de atlas Groen Gelderland, aangevuld met algemeen beschikbare informatie in verspreidingsatlassen. De omvang van het effect is op basis van de beschikbare informatie met 'expert judgement' bepaald.

Kader 2.1 Flora- en faunawet³

Zorgplicht

In de Flora- en Faunawet is natuurvriendelijk werken uitgangspunt. De wet spreekt hier van 'algemene zorgplicht'. Artikel 2 luidt:

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

De wetgever schrijft daarbij geen specifieke maatregelen voor en laat een grote verantwoordelijkheid bij de uitvoerder. Voor een aantal beschermde soorten vraagt de wet een aantal extra waarborgen. De gedragscode moet gezien worden als de concretisering van de algemene zorgplicht voor die soorten.

Ontheffing, verbodsbepalingen en vrijstellingen

Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12). Ook biedt de Flora- en faunawet voor bepaalde soorten en ingrepen vrijstellingen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan.

Soort werkzaamheden

In de praktijk van de Flora- en faunawet is het relevant te weten wat voor type activiteit of soort werkzaamheden worden uitgevoerd. Er wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen enerzijds activiteiten en werkzaamheden die regelmatig op dezelfde wijze en met dezelfde intensiteit plaatsvinden in kader van bestendig gebruik, beheer of onderhoud en anderzijds activiteiten en werkzaamheden die eenmalig plaatsvinden, bijvoorbeeld in het kader van achterstallig onderhoud, een nieuwe inrichting van een gebied, de bouw van een gebouw, of een functieverandering.

Enkele verbodsbepalingen

- Artikel 8: Het is verboden (beschermde) planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Beschermingsregimes

In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld. De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

Regime 1

Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar vrij algemene soorten in Nederland. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor deze soorten een vrijstelling voor de artikelen 8 t/m 12. Voor deze soorten hoeft daarom

³ bron: http://themas.stowa.nl/Themas/Wettelijk_kader.aspx?mID=7216&rID=956&aID=1542.

geen ontheffing te worden aangevraagd. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld.

De algemeen geldende zorgplicht blijft wel onverminderd van kracht. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (lichte toets).

Regime 2

Hieronder vallen de zogenaamde tabel 2-soorten. Wanneer iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'.

Regime 3

Hieronder vallen de zgn. tabel 3-soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten.

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 van de hierboven genoemde AMvB voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; er geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik. Ook niet op basis van een gedragscode. Voor soorten in tabel 3 van de AMvB moet voor deze activiteiten voor artikel 10 een ontheffing aangevraagd worden. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 van de AMvB geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Een ontheffingsaanvraag voor de onder deze categorie vallende soorten wordt getoetst aan drie criteria:

1. Er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang.
2. Er is geen alternatief.
3. Doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Aan alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

Vogels

Vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en worden in de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Onder de Flora- en faunawet zijn alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten aangewezen als inheemse beschermde diersoort in Nederland. Al deze vogels zijn gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Toetsing vindt plaats conform de uitgebreide toets (zie regime 3). In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval zich voordoet wordt dit gekwalificeerd als broedperiode, ongeacht de datum.

2.3 Resultaten van de toetsing

Extensiveringsgebieden

De extensivering in de Dijkzone resulteert in potentieel minder lichtverstoring in de ecologisch waardevolle Huissense Waarden (buitendijks). De extensivering zal niet resulteren in negatieve effecten voor beschermde of bedreigde soorten. Omdat onvoldoende duidelijk is in welke mate er sprake is van een verbetering ten opzichte van de autonome situatie is dit niet als een positief effect benoemd.

Intensiveringsgebieden en solitaire glastuinbouw

De ecologische waarde van de intensiveringsgebieden glastuinbouw is beperkt. Er is in de huidige situatie al veel glastuinbouw aanwezig en waardevolle landschapselementen ontbreken goeddeels. De solitaire bedrijven liggen verspreid in het plangebied. De directe omgeving van de bedrijven heeft een beperkte ecologische waarde door de aanwezige lichtverstoring. Mogelijk vinden algemene soorten (regime 1) hier wel leefgebied. Doordat langs de percelen verschillende watergangen liggen kunnen hier soorten als bruine en groene kikker, gewone pad, kleine watersalamander, zwanenbloem (regime 1) worden verwacht. Aangenomen kan worden dat ook algemene zoogdieren soorten als egel en mol (regime 1) hier leefgebied vinden. Ook algemeen voorkomende vogelsoorten (regime vogels) kunnen hier voorkomen. De intensiveringsgebieden en solitaire glastuinbouw liggen buiten de belangrijke gebieden voor weide- en akkervogels (de komgronden en buitendijkse gebieden).

Met name oudere bebouwing (woningen, schuren en dergelijke) kunnen leefruimte bieden aan vleermuizen (regime 3) en kunnen jaarrond beschermde nesten bevatten. De glastuinbouwpercelen zelf (de kassen) bieden geen geschikt leefgebied. Vleermuizen in het buitengebied gebruiken landschapselementen zoals houtopstanden en bebouwingspatronen ter oriëntatie. Glastuinbouwbedrijven zijn voor vleermuizen weinig interessant als leefgebied vanwege de lichtuitstraling. De lokaal aanwezige singels hebben mogelijk een functie als foerageergebied voor vleermuizen.

Uitbreiding van glastuinbouw kan leiden tot aantasting van leefgebieden door ruimtebeslag, verstoring door licht (zie ook paragraaf 9.3.3 van het plan-MER) en door vervuiling met bestrijdingsmiddelen (zie ook paragraaf 6.3.3 van het plan-MER). De ecologische waarde van de intensiveringsgebieden en de solitaire glastuinbouw is echter beperkt. In de meeste gevallen zal het aantasting van leefgebied van algemene soorten (regime 1) betreffen. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling van artikelen 8 t/m 12, zie kader 2.1) Bij het dempen van sloten, verwijderen van landschapselementen (bosjes, singels, etc.) en sloop van oudere bebouwing wordt mogelijk leefgebied van zwaarder beschermde soorten (regime 2/3 of vogels, o.a. vleermuizen, vogels met jaarrond beschermde nesten) aangetast.

In hoeverre zwaarder beschermde soorten en leefgebieden (regime 2/3 of vogels) daadwerkelijk worden aangetast is afhankelijk van de concrete locatie, de uitwerking van het plan en de manier waarop het plan wordt gerealiseerd. Per initiatief zal moeten worden beoordeeld in hoeverre beschermde soorten schade ondervinden van het voorgenomen plan. In voorkomende gevallen zullen maatregelen moeten worden genomen om effecten te voorkomen of verzachten, zoals rekening houden met gevoelige seizoenen. Door landschapselementen te behouden en in te passen kunnen negatieve effecten voor beschermde soorten goed worden voorkomen. Andere opties

zijn bijvoorbeeld het plaatsen van nestkasten en vleermuiskasten. In het geval van aantasting van jaarrond beschermde nesten, essentieel leefgebied en vleermuisverblijfplaatsen moet een ontheffing worden aangevraagd. De verwachting is echter dat met het nemen van de juiste maatregelen negatieve effecten kunnen worden voorkomen. Het scenario is als licht negatief (-) beoordeeld.

Scenario veehouderijen

De waarde van de agrarische gebieden waar uitbreiding van veehouderijen wordt mogelijk gemaakt is in principe ook beperkt, maar de aanwezige landschapselementen en oudere bebouwing vormen leefgebied voor algemene soorten en zwaarder beschermde soorten.

Uitbreiding van veehouderijen (vergroting van het bouwvlak) kan leiden tot aantasting van leefgebieden door ruimtebeslag en verstoring. In de meeste gevallen zal het aantasting van leefgebied van algemene soorten (regime 1) betreffen. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling. Ook zal leefgebied van broedvogels (niet jaarrond beschermd) verdwijnen (met name de komgronden zijn waardevol, maar ook op de oeverwallen en in de dijkzone komen broedvogels voor). Bij het dempen van sloten, verwijderen van landschapselementen (bosjes, singels, knotbomen, etc.) en sloop van oudere bebouwing wordt mogelijk leefgebied van zwaarder beschermde soorten (regime 2/3 of vogels) aangetast. Het gaat dan om jaarrond beschermde nesten, leefgebied van steenmarter, foerageergebied en verblijfplaatsen van vleermuizen.

Dempen van watergangen (zegen en overige watergangen) kan leiden tot aantasting van leefgebied van zwaarder beschermde vissen (regime 2/3). In hoeverre soorten en leefgebieden daadwerkelijk worden aangetast is afhankelijk van de concrete locatie, de uitwerking van het plan en de manier waarop het plan wordt gerealiseerd. Per initiatief zal moeten worden beoordeeld in hoeverre beschermde soorten schade ondervinden van het voorgenomen plan. In voorkomende gevallen zullen maatregelen moeten worden genomen om effecten te voorkomen of verzachten. Door landschapselementen te behouden en in te passen kunnen negatieve effecten voor beschermde soorten goed worden voorkomen. Andere opties zijn bijvoorbeeld het plaatsen van nestkasten en vleermuiskasten. In het geval van aantasting van jaarrond beschermde nesten, essentieel leefgebied en vleermuisverblijfplaatsen moet een ontheffing worden aangevraagd. De verwachting is dat met het nemen van de juiste maatregelen negatieve effecten kunnen worden voorkomen. Het scenario is als licht negatief (-) beoordeeld.

3 LUCHTKWALITEIT

3.1 Inleiding

Voor het aspect luchtkwaliteit is een aantal aanvullingen gedaan. Daarom is het gehele stuk herschreven. Onderstaande paragrafen vervangen paragraaf 9.1 in het plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Lingewaard.

3.2 Beschrijving huidige milieusituatie

Fijn stof – veehouderij

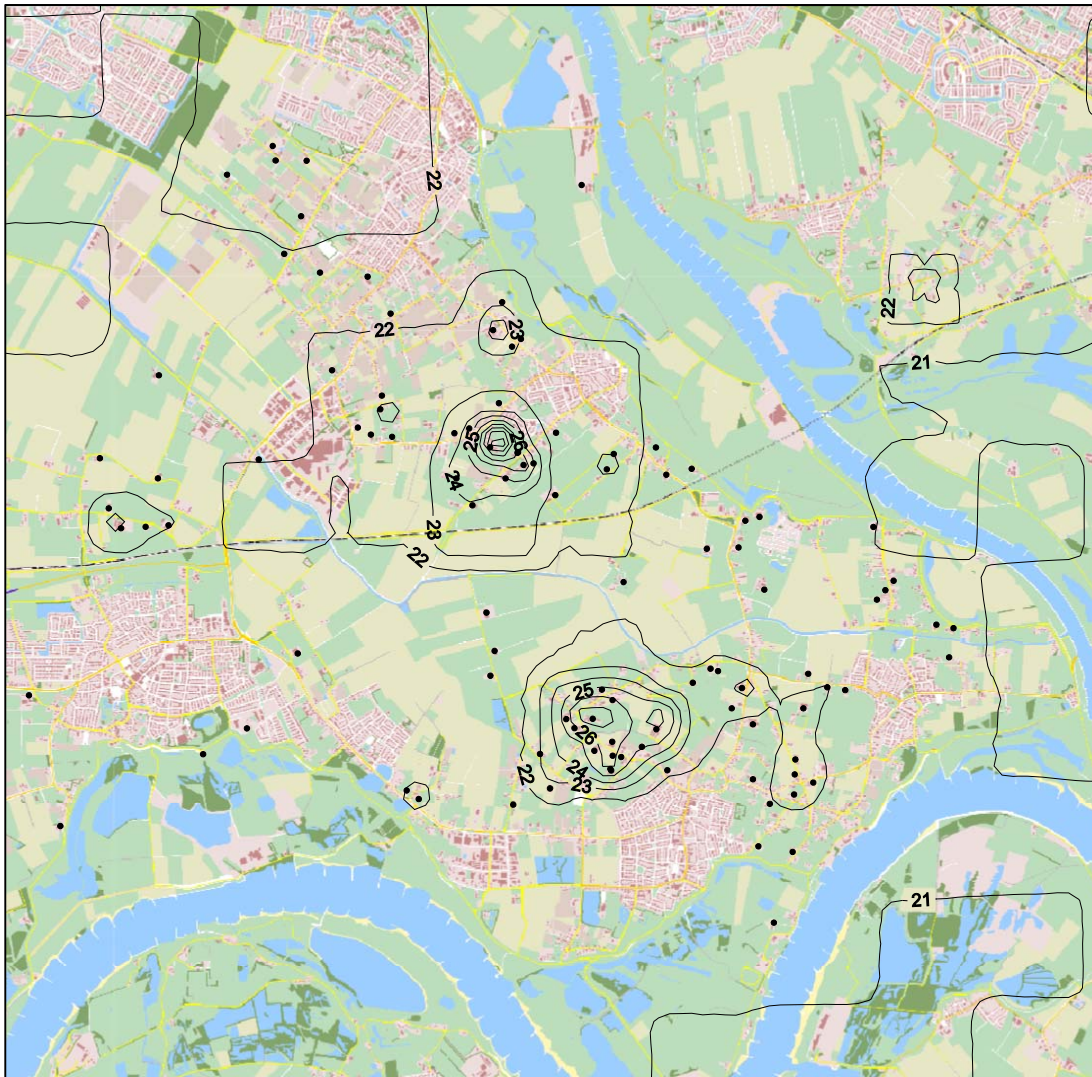
De veehouderij beïnvloedt de luchtkwaliteit door de uitstoot van fijn stof (PM₁₀). Figuur 3.1 geeft de huidige luchtkwaliteitssituatie weer. Per veehouderij is de PM₁₀ emissie berekend met behulp van de emissiefactor van het stalsysteem (deze is afhankelijk van de diersoort) en het aantal dieren. Door middel van een verspreidingsmodel is het effect van de puntbronnen verwerkt in één figuur (3.1). Voor sommige stalsystemen zijn geen emissiefactoren opgenomen in de Regeling Ammoniak en Veehouderij⁴ (Rav), voor die stalsystemen is het niet mogelijk om PM₁₀-emissies te berekenen. Het gaat voor Lingewaard om 1.852 schapen en 499 paarden die niet meegenomen konden worden in de berekening van de PM₁₀ concentratie. In totaal is de fijn stof emissie van 217.324 dieren beschouwd, verdeeld over 106 veehouderijen.

Uit figuur 3.1 blijkt dat de maximale jaargemiddelde concentratie op een toetspunt 32,67 µg/m³ bedraagt. Daarmee wordt voldaan aan de jaargemiddelde grenswaarde van 40 µg/m³ die de Wet luchtkwaliteit stelt. Wel is er ter hoogte van toetsingspunten waar de jaargemiddelde concentratie boven de 32,5 µg/m³ is gelegen, sprake van een overschrijding van het maximale op jaarbasis toegestane aantal overschrijdingen (58 ten opzichte van 35 keer toegestaan) van de 24-uursgemiddelde grenswaarde van 50 µg/m³.

---

⁴ Regeling Ammoniak en Veehouderij (Rav): De Regeling ammoniak en veehouderij is een op de Wet ammoniak en veehouderij gebaseerde ministeriële regeling die de emissiefactoren bevat die nodig zijn om in de vergunde en in de aangevraagde situatie de ammoniakemissie van een veehouderij te kunnen berekenen. De Rav bevat een lijst met de verschillende stalsystemen per diercategorie en de daarbij behorende emissiefactoren.

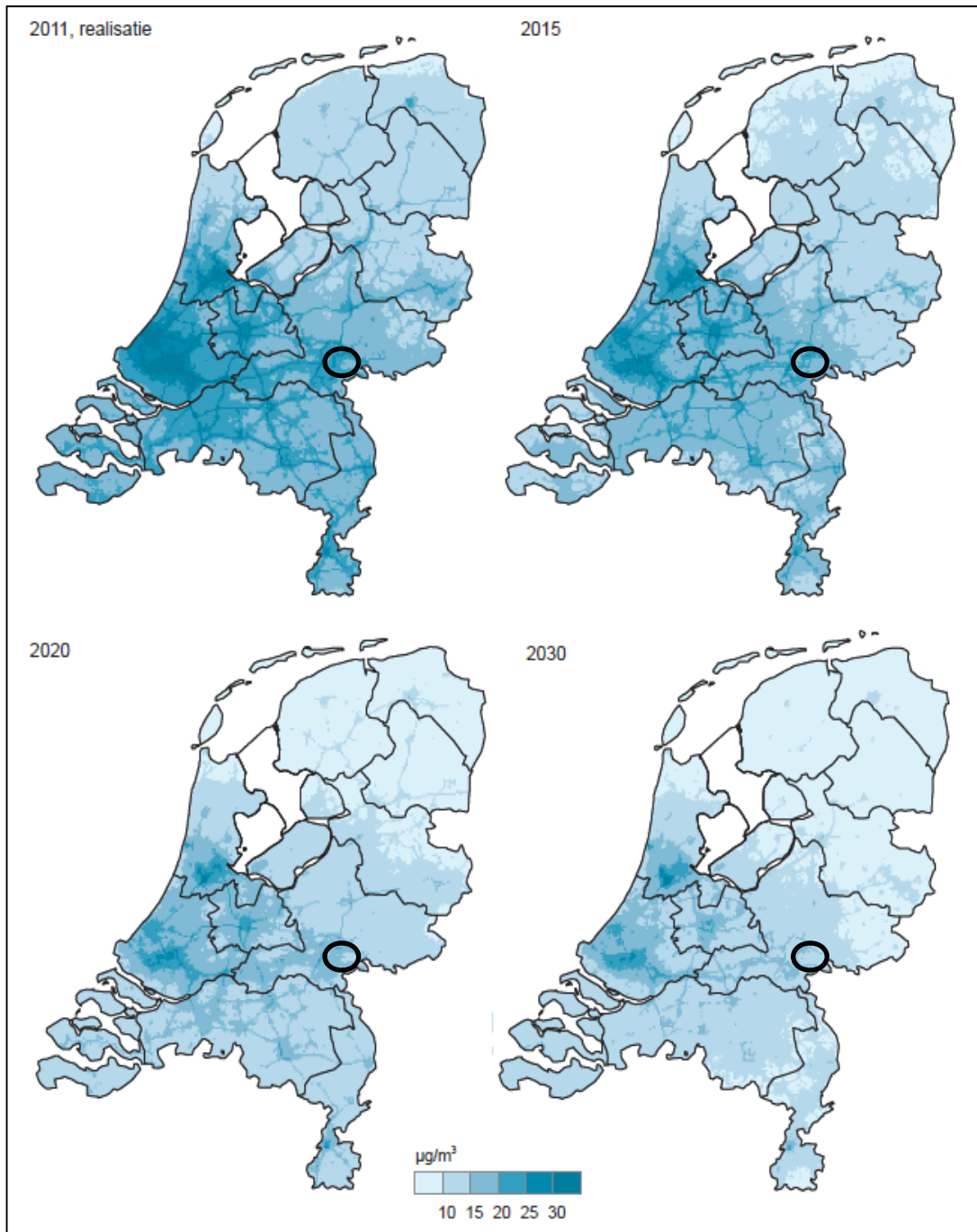

Figuur 3.1 Luchtkwaliteitssituatie PM₁₀ in huidige situatie (21 / 22 / 23 / 24 / 25 / 26 / 27 / 28 / 29 / 30)

NO₂ – glastuinbouw

De glastuinbouw heeft vooral invloed op de luchtkwaliteit door de uitstoot van NO₂ uit verwarmingsketels en Warmte-Kracht-Koppeling (WKK). Voor de huidige situatie is gekeken naar de achtergrondconcentraties NO₂, zie figuur 3.2. In de huidige situatie zijn vooral wegen locaties die een hoge achtergrondconcentratie hebben. De achtergrondconcentratie in Lingewaard ligt in de huidige situatie (2011) tussen de 20 en 30 µg/m³. Daarmee wordt voldaan aan de jaargemiddelde grenswaarde van 40 µg/m³ die de Wet luchtkwaliteit stelt.

Figuur 3.2 Grootschalige NO_2 -concentratie (RIVM, 2012)

3.3 Beschrijving toetsingscriterium

Het wettelijk toetsingskader in relatie tot luchtkwaliteit is de 'Wet luchtkwaliteit' (Wlk, de luchtkwaliteitsparagraaf uit de Wet milieubeheer). De wet geeft voor een aantal componenten de normen waaraan de luchtkwaliteit moet voldoen (zie kader 3.1). De effecten van toekomstige ontwikkelingen op de luchtkwaliteit kunnen worden voorspeld door middel van modelberekeningen. Hierin wordt de verspreiding van luchtverontreinigende componenten ten gevolge van bijvoorbeeld verkeer of lokale bronnen (zoals industrieën of intensieve veehouderijen) gemodelleerd.

Kader 3.1 Wettelijk kader luchtkwaliteit

'Wet luchtkwaliteit'

Het wettelijke stelsel voor luchtkwaliteitseisen is weergegeven in hoofdstuk 5, titel 5.2 van de Wet milieubeheer. Dit wettelijk stelsel is van kracht sinds november 2007 en wordt ook wel de 'Wet luchtkwaliteit' genoemd.

In algemene zin kan worden gesteld dat de Wlk bestaat uit in Europees verband vastgestelde normen van maximumconcentraties voor een aantal componenten. Hierbij gaat het om componenten als zwaveldioxide (SO₂), stikstofoxiden (NO_x als NO₂), fijn stof (PM₁₀), koolmonoxide (CO), lood, benzeen, ozon, arseen, cadmium, nikkel en benzo(a)pyreen.

Voor wat betreft de componenten zwaveldioxide (SO₂), stikstofoxiden (NO_x als NO₂), fijn stof (PM₁₀), koolmonoxide (CO), lood en benzeen wordt in de Wlk aangegeven op welke termijn aan de normen voldaan dient worden en welke bestuursorganen verantwoordelijkheden hebben bij het realiseren van de normen. De normen zijn gebaseerd op recente inzichten van de WHO (World Health Organisation) in de mogelijke effecten van luchtverontreinigingen op de gezondheid van de mens. Voor bovengenoemde componenten zijn grenswaarden geformuleerd.

Voor de componenten ozon, arseen, cadmium, nikkel en benzo(a)pyreen zijn aanvullend richtwaarden opgenomen.

In Nederland kunnen twee van de eerder genoemde componenten problemen opleveren met betrekking tot het overschrijden van de grenswaarden. Het betreft hierbij NO₂ en fijn stof (PM₁₀). NO₂ wordt voornamelijk beïnvloed door het wagenpark (verkeersbewegingen). Fijn stof (PM₁₀) wordt beïnvloed door grote industriële bronnen (met name uit het buitenland), diffuse bronnen zoals het totale wagenpark, natuurlijke bronnen en in mindere mate door lokale bronnen.

Overschrijdingen van de grenswaarden van de overige componenten uit de Wlk worden niet of nauwelijks verwacht. Dit heeft ondermeer te maken met het feit dat door eisen te stellen ten aanzien van de kwaliteit van brandstof (met name zwavel- en loodgehalte) lood (Pb) als niet-kritische component kan worden beschouwd. Voor koolstofmonoxide (CO) geldt dat de grenswaarden in Nederland sinds 2001 nergens meer worden overschreden en derhalve wordt gesteld dat CO eveneens als niet-kritisch wordt beschouwd. Voor benzeen geldt dat deze niet tot nauwelijks wordt geëmitteerd. Op basis van bovenstaande kan benzeen eveneens als niet-kritische component worden beschouwd.

Voor de componenten arseen, cadmium, nikkel en benzo(a)pyreen geldt dat op basis van een RIVM rapport uit 2007⁵ gesteld kan worden dat voor bovengenoemde componenten in Nederland ruimschoots zal worden voldaan aan de richtwaarde. De componenten worden derhalve eveneens als niet-kritisch beschouwd.

Ten slotte geldt voor ozon dat deze component niet als zodanig door de mens in de atmosfeer wordt gebracht. Ozon wordt onder invloed van zonlicht gevormd (complexe chemie) vanuit de componenten NO_x, VOS, CO en CH₄ (methaan). Voor ozon zijn derhalve geen grenswaarden gehanteerd maar richtwaarden aangezien lokale maatregelen geen effect hebben op lokale ozonconcentraties.

⁵ Heavy metals and benzo(a)pyrene in ambient air in the Netherlands, RIVM report 680704001/2007.

Verlaging van de ozonconcentraties is derhalve op Europees niveau geregeld. De richtwaarden voor ozon zijn gekoppeld aan de verplichte emissieplafonds voor de componenten zoals hierboven beschreven (NEC-richtlijn). Mocht in de toekomst blijken dat de richtwaarden niet zullen worden gehaald, dan kan ervoor worden gekozen om de emissieplafonds aan te scherpen. Op basis van dit gegeven wordt ozon in dit onderzoek verder niet in beschouwing genomen.

De grenswaarden, voor de in dit onderzoek relevante componenten, zijn opgenomen in de onderstaande tabellen K1 en K2.

Tabel K1 Grenswaarden NO₂

Omschrijving	Grenswaarde tot 1 januari 2015 ¹⁾ [µg/m ³]	Grenswaarde vanaf 1 januari 2015 ¹⁾ [µg/m ³]
Jaargemiddelde concentratie	60	40
Uurgemiddelde dat 18 keer per jaar mag worden overschreden	300	200

Toelichting

1) : Voor de agglomeratie Heerlen/Kerkrade geldt 1 januari 2013 in plaats van 1 januari 2015

Tabel K2 Grenswaarden PM₁₀

Omschrijving	Grenswaarde vanaf 1 januari 2010 [µg/m ³]
Jaargemiddelde concentratie	40 ¹⁾
24-uurgemiddelde dat 35 keer per jaar mag worden overschreden	50 ²⁾

Toelichting

1) : Voor de zone midden en de agglomeraties Amsterdam/Haarlem, Utrecht en Rotterdam/Dordrecht, geldt tot 11 juni 2011 een jaargemiddelde concentratie van 48 µg/m³.

2) : Voor geheel Nederland geldt tot 11 juni 2011 een 24-uursgemiddelde concentratie van 75 µg/m³.

Naast de 'Wet luchtkwaliteit' is ook de Regeling 'beoordeling luchtkwaliteit 2007' van kracht (verder Rbl 2007). In deze Regeling zijn onder meer regels vastgelegd over de manier waarop luchtkwaliteitsonderzoeken dienen te worden uitgevoerd. Dit onderzoek is uitgevoerd conform de uitgangspunten van deze Regeling. Daarnaast is in de Rbl 2007 een correctie opgenomen voor zwevende deeltjes, die zich van nature in de lucht bevinden en niet schadelijk zijn voor de gezondheid van de mens, de zeezoutcorrectie. Dit betekent voor de toetsing dat de jaargemiddelde fijn stof concentratie en het aantal overschrijdingen van de 24-uursgemiddelde grenswaarde gecorrigeerd mogen worden voor de bijdrage van natuurlijke bronnen. Voor de gemeente Lingewaard bedraagt deze correctie voor zwevende deeltjes 4 µg/m³ voor de jaargemiddelde concentratie. Daarnaast mag het aantal berekende overschrijdingen van de 24-uursgemiddelde grenswaarde met 6 dagen worden verlaagd.

Toekomstige ontwikkelingen

Vanaf 2015 geldt een grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie PM_{2,5} van 25 µg/m³. Er is nu nog geen rekenmethode voorhanden om voor projecten de jaargemiddelde concentratie PM_{2,5} te bepalen. Wel zijn er verbanden bekend tussen de emissies van PM₁₀ en PM_{2,5}. Hieruit blijkt dat de kans zeer klein is dat de grenswaarde voor PM_{2,5} wordt overschreden op plaatsen waar aan de grenswaarden voor PM₁₀ wordt voldaan⁶. Het ligt dan ook voor de hand om er voor dit project van uit te gaan dat de conclusies voor PM₁₀ ook gelden voor PM_{2,5}. Zodoende is het aannemelijk dat de grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie PM_{2,5} bij dit project niet overschreden zal worden.

Koppeling ruimtelijk ontwikkelingen en luchtkwaliteit

In de Wlk is een flexibele koppeling aanwezig tussen ruimtelijke ontwikkelingen en luchtkwaliteit. Projecten die 'Niet in betekenende mate' (NIBM) bijdragen aan de luchtverontreinigingen hoeven niet afzonderlijk getoetst te

⁶ Milieu en Natuur Planbureau (MNP), tegenwoordig Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), Concentratiekaarten voor grootschalige luchtverontreiniging in Nederland, Rapportage 2008, Bilthoven 2008.

worden aan de wettelijke luchtkwaliteitsnormen (in de vorm van grenswaarden). Projecten die wel in betekenende mate (IBM) bijdragen aan de luchtverontreiniging, worden in gebieden waar de normen voor luchtkwaliteit niet worden gehaald (zogenoemde overschrijdingsgebieden) in principe opgenomen in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Dit NSL houdt in dat het totaal aan maatregelen voor het verbeteren van de luchtkwaliteit in een gebied de negatieve effecten (alle geplande ruimtelijke projecten die de luchtkwaliteit verslechteren) ten minste moeten compenseren. Het NSL is op 1 augustus in werking getreden. Indien een IBM project niet in het NSL is opgenomen, kan het project eventueel alsnog doorgang vinden. Realisatie van een project is dan alleen mogelijk bij een expliciete toetsing aan de grenswaarden waarbij geen overschrijding door de aangevraagde activiteiten wordt veroorzaakt. Projectsaldering is eveneens mogelijk.

Het begrip NIBM bijdragen speelt een belangrijke rol in de regelgeving en is uitgewerkt in het Besluit 'Niet in betekenende mate bijdragen'⁷ en de Regeling 'Niet in betekenende mate bijdragen'⁸.

In de regelgeving is alleen voor de componenten fijn stof (PM₁₀) en NO₂ een NIBM-grens opgenomen aangezien dit in Nederland de meest kritische componenten zijn.

Aannemelijk maken NIBM bijdragen

Een project is NIBM als aannemelijk is dat het project een toename van de concentratie van de componenten stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀) veroorzaakt van maximaal 3% van de jaargemiddelde grenswaarden van fijn stof en NO₂. Dit komt overeen met 1,2 µg/m³. Deze maximale bijdrage is van toepassing op de minst gunstige plaats ('worst-place' benadering).

Er zijn twee mogelijkheden om aannemelijk te maken dat een project binnen de NIBM-grens blijft:

1. *Aantonen dat een project binnen de grenzen van een categorie uit de Regeling NIBM valt. Er is dan geen verdere toetsing nodig.*
2. *Op een andere wijze aannemelijk maken dat een project voldoet aan het 3% criterium.*

Toetsing

Fijn stof – veehouderij

Om zicht te krijgen op de mogelijke effecten op fijn stof zijn PM₁₀-berekeningen uitgevoerd, uitgaande van een forse groei van de veestapel in de meest ongunstigste situatie. Er is met een maximaal scenario van 50% toename van de veestapel gerekend. Hierbij is geen rekening gehouden met maatregelen die de veehouderij moet treffen om de ammoniakuitstoot niet toe te laten nemen bij uitbreiding, zoals het bestemmingsplan voorschrijft. Deze maatregelen dragen naar verwachting ook bij aan de reductie van de uitstoot van PM₁₀.

In gebieden waar de emissies van PM₁₀ toenemen, is getoetst of er sprake is van een kans op overschrijding van wettelijke normen, namelijk de jaargemiddelde concentratie PM₁₀ (grenswaarde 40 µg/m³) en het 24-uurgemiddelde (grenswaarde 50 µg/m³ dat maximaal 35 keer per jaar mag worden overschreden). Nemen de emissies af, dan is op basis van 'expert judgement' beoordeeld of sprake is van een (wezenlijke) verbetering van de luchtkwaliteit.

NO₂ – glastuinbouw

De bijdrage van de glastuinbouw aan de totale NO₂ concentratie in het gebied is beperkt. Het is dan ook vooral de achtergrondconcentratie NO₂ (figuur 3.2) die bepalend is of er nog ruimte is voor deze beperkte toevoeging vanuit glastuinbouw.

⁷ Besluit niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen); Staatsblad 2007 / 440.

⁸ Staatscourant 9 november 2007, nr. 218 / pag. 11.

Of er ruimte is, wordt bepaald door de concentratie in een zeker jaar af te zetten tegen de in de wetgeving gestelde grenswaarden (een jaargemiddelde concentratie van $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en een uurgemiddelde dat 18 keer per jaar mag worden overschreden).

3.4 Resultaten van de toetsing

PM₁₀ - veehouderij

Om de toekomstige situatie van fijn stof emissies in beeld te brengen, is de totale fijn stof emissie per veehouderij vermenigvuldigd met 1,5. Deze nieuwe puntbronnen zijn vervolgens verwerkt in een verspreidingsmodel die nieuwe contouren heeft berekend. De berekeningen laten zien dat zelfs in dit worst-case scenario wordt voldaan aan de jaargemiddelde grenswaarde van $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, namelijk $37,98 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Op slechts een enkel emissiepunt is sprake van overschrijding van het maximale op jaarbasis toegestane aantal overschrijdingen (73 keer ten opzichte van 35 keer toegestaan) van de 24-uurgemiddelde grenswaarde. Rondom de hotspots zou een onderzoek in meer detail uitgevoerd kunnen worden om na te gaan of de grenswaarden daadwerkelijk worden overschreden, waarbij er nogmaals op wordt gewezen dat het hier een onrealistisch scenario betreft. Dit voert in het kader van dit plan-MER echter te ver. Nadere berekeningen kunnen mogelijk aantonen dat de overschrijdingslocatie binnen de inrichting (terrein van de boerderij) ligt, waardoor er geen sprake van een luchtkwaliteitsprobleem is. Daarnaast zijn de uitgevoerde berekeningen zeer grofmazig om een goed beeld te krijgen van mogelijke overschrijdingen.

Het worstcase scenario van een toename van 50% van de PM₁₀ emissie is niet realistisch. Zoals eerder gesteld, is in het bestemmingsplan de voorwaarde opgenomen dat uitbreiding van een veehouderij niet mag leiden tot een toename van ammoniakemissies. Een toename van 50% van de PM₁₀ emissie is binnen de randvoorwaarden niet realiseerbaar wanneer aan deze voorwaarde voldaan moet worden. Ammoniakreducerende maatregelen zoals luchtwassers gaan regelmatig gepaard met een afname van fijn stof emissies.

Waar door deze afname de situatie al niet voldoende verbetert om overschrijding van de 24-uurgemiddelde grenswaarde te voorkomen, zijn er voor individuele bedrijven aanvullende maatregelen mogelijk om binnen de norm te blijven. Hierbij kan gedacht worden aan een ander stalsysteem, schone en opgeruimde stallen en gebruik van minder stuifgevoelige ondergronden. Voor deze bedrijven wordt in de praktijk individueel nagegaan of er sprake is van een voor luchtkwaliteit (PM₁₀) vergunbare situatie.

Over het geheel genomen is een lichte verslechtering van de luchtkwaliteitssituatie door fijn stof niet uit te sluiten. Het effect van de uitbreiding veehouderij op de uitstoot van fijn stof wordt beoordeeld als licht negatief (-).

NO₂ – Glastuinbouw

De ontwikkeling van de achtergrondconcentratie NO₂ is opgenomen in figuur 3.2. Dit is de ontwikkeling in grootschalige concentratie zoals het RIVM die schetst in het rapport 'Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland: Rapportage 2012'. Uit figuur 3.2 wordt duidelijk dat de achtergrondconcentratie in de komende jaren afneemt. Op basis van expert judgement wordt gesteld dat de bijdrage vanuit glastuinbouw leidt tot een slechts zeer beperkte toename van de uitstoot van NO₂ en niet tot overschrijding van de normen. De ruimte die wordt geboden in het bestemmingsplan voor toename

van glastuinbouw leidt daarmee tot een slechts zeer beperkte toename van de uitstoot van NO₂. Het effect wordt beoordeeld als neutraal (0).

4 GEURHINDER

4.1 Inleiding

Voor het aspect geurhinder zijn een aantal aanvullingen gedaan. Daarom is het gehele stuk herschreven. Onderstaande paragrafen vervangen de paragraaf 9.2 in het plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Lingewaard.

4.2 Beschrijving huidige situatie

De veehouderij beïnvloedt de leefkwaliteit door de uitstoot van geur. In figuur 4.1 is de huidige geursituatie in de gemeente Lingewaard weergegeven. Hierbij zijn de 2 en de 8 ou_e/m^3 contour ingetekend rond vijf clusters van bedrijven. De clusters zijn gekozen:

- rond de twee veehouderijen waar klachten over binnenkomen;
- waar een bedrijf met zeer hoge geurbelasting aanwezig is; en
- waar meerdere bedrijven bij elkaar liggen, dicht tegen de bebouwde kom aan.

Het is een arbeidsintensief proces om alle veehouderijen te modelleren. Voor het doel van het plan-MER is het voldoende om de geurbelasting van veehouderijen in clusters weer te geven. De gebieden die niet gemodelleerd zijn, zijn minder kritisch dan deze vijf clusters, omdat veehouderijen minder dicht bij bebouwing staan en daarnaast zijn in die gebieden in de huidige situatie geen klachten binnengekomen. Door de vijf slechtste clusters te modelleren wordt een worstcase benadering gehanteerd.

In de Wet geurhinder en veehouderij gelden de 2 en de 8 ou_e/m^3 contour als wettelijke normen voor het effect van een individueel bedrijf op een gevoelige bestemming. In dit plan-MER is er voor gekozen de contouren ook rond clusters te leggen, omdat de geureffecten van deze clusters een directe relatie hebben tot het woon- en leefklimaat in het buitengebied. Ook cumulatie kan leiden tot overschrijding van een geurnorm voor een geurgevoelig object, ondanks dat er geen normen gelden voor cumulatie.

Naast de 2 en de 8 ou_e/m^3 contour is ook de 5 ou_e/m^3 contour aangegeven. Dit geeft een beter beeld hoe de geurconcentratie zich uitstrekt over een gebied.

Figuur 4.1 is geproduceerd na berekening van de totale geurbelasting per veehouderij. Deze totalen zijn berekend door de emissiefactor voor geur per stalsysteem⁹ te vermenigvuldigen met het aantal dieren in dit stalsysteem. Per veehouderij zijn de totalen per stalsysteem bij elkaar opgeteld om te komen tot een totale geuremissie per veehouderij. Door middel van een verspreidingsmodel zijn de puntbronnen verwerkt tot een figuur 9.3 waarin de contouren zijn weergegeven. Voor sommige stalsystemen zijn

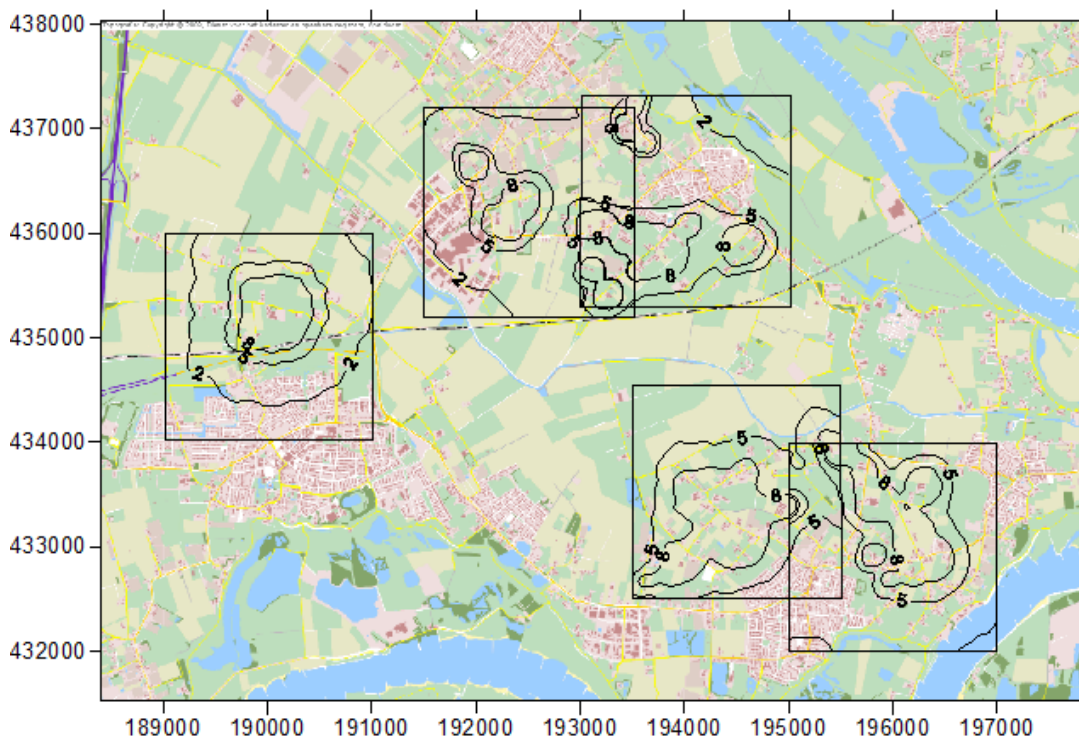
---

⁹ Regeling Ammoniak en Veehouderij (Rav): De Regeling ammoniak en veehouderij is een op de Wet ammoniak en veehouderij gebaseerde ministeriële regeling die de emissiefactoren bevat die nodig zijn om in de vergunde en in de aangevraagde situatie de ammoniakemissie van een veehouderij te kunnen berekenen. De Rav bevat een lijst met de verschillende stalsystemen per diercategorie en de daarbij behorende emissiefactoren.

geen emissiefactoren opgenomen in de Regeling Ammoniak en Veehouderij¹⁰ (Rav), voor die stalsystemen is het niet mogelijk om geuremissies te berekenen. Het gaat voor Lingewaard om 5813 stuks rundvee en 499 paarden die niet meegenomen konden worden in de berekening van de geuremissie. In totaal is de geuremissie van 213.363 dieren beschouwd, verdeeld over 106 veehouderijen.

Voor rundvee en paarden zijn in artikel 4 van de Wet geurhinder en veehouderij een vaste wettelijke afstandseis opgenomen. Deze vaste wettelijke afstandseis dient te worden aangehouden tussen het dichtstbijzijnde emissiepunt van de stal waarin de dieren met vaste wettelijke afstandseis worden gehouden (of de grens van het bouwblok bij ruimtelijke ontwikkelingen) en het geurgevoelig object. Binnen de bebouwde kom geldt een minimale afstand van 100 meter en buiten de bebouwde kom een afstand van 50 meter (zie verder kader 4.1).

Figuur 4.1 2, 5 en 8 ou_e/m^3 contouren rond vijf clusters

Uit het figuur wordt duidelijk dat er in de huidige situatie kans bestaat op overschrijding van de norm van 8 ou_e/m^3 op gevoelige bestemmingen in het buitengebied. Ook ligt de 2 ou_e/m^3 contour op een aantal plekken over de bebouwde kom, zoals bij de kern Angeren.

¹⁰ Regeling Ammoniak en Veehouderij (Rav): De Regeling ammoniak en veehouderij is een op de Wet ammoniak en veehouderij gebaseerde ministeriële regeling die de emissiefactoren bevat die nodig zijn om in de vergunde en in de aangevraagde situatie de ammoniakemissie van een veehouderij te kunnen berekenen. De Rav bevat een lijst met de verschillende stalsystemen per diercategorie en de daarbij behorende emissiefactoren.

Geur wordt nauwelijks als hinder ervaren. Geurklachten beperken zich tot twee veehouderijen. De klachten zijn handhaafbaar. Voor beide veehouderijen loopt een procedure tot het verlenen van een nieuwe milieuvergunning. De veehouderijen zullen na vergunningverlening voldoen aan nieuwe eisen. Incidenteel ontvangt de gemeente klachten over het uitrijden van mest, vooral bij het toepassen van champost. Ondanks dat in de huidige situatie de kans bestaat dat de norm van $8 \text{ ou}_e/\text{m}^3$ op gevoelige bestemmingen in het buitengebied wordt overschreden, is de leefkwaliteit in relatie tot de geurbelasting niet kritiek getuige ook het beperkt aantal klachten.

In het verleden zijn veel klachten geweest over houtkachels van glastuinbouwbedrijven.

4.3 Beschrijving toetsingscriterium

Het aspect geur is in het plan-MER van toepassing op de uitbreiding van veehouderijen. Relevant is de vraag of door de ontwikkelingsruimte die het bestemmingsplan Buitengebied biedt aan de veehouderij, het aantal gehinderde en het niveau van geurhinder toe- of afnemen. Het wettelijk kader voor geur wordt wat dit betreft gevormd door de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv), zie kader 4.1.

Kader 4.1 Wettelijk kader geur

Wet geurhinder en veehouderij

Het toetsingskader voor geurhinder vanwege dierenverblijven van veehouderijen wordt gevormd door de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) en de bijbehorende Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv).

De Wgv bevat normen voor de geurhinder vanwege dierenverblijven waaraan het bevoegd gezag moet toetsen bij de aanvraag van een milieuvergunning door een veehouderij. De Rgv bevat de omrekenfactoren benodigd voor het berekenen van de geurbelasting.

Voor het bepalen van de geuremissie vanuit een dierenverblijf op een geurgevoelig object kent de Wgv drie beoordelingskaders, te weten:

- Beoordelingskader voor dieren met geuremissiefactor.
- Beoordelingskader voor dieren met een vaste afstand.
- Beoordelingskader voor objecten behorende bij een veehouderij.

Beoordelingskader voor dieren met geuremissiefactor

Indien binnen een veehouderij dieren worden gehouden waarvoor een geuremissiefactor is vastgesteld dient de geuremissie van deze veehouderij te worden bepaald middels de onderstaande formule:

$$\text{Geuremissie per dier} \times \text{aantal dieren} = \text{geuremissie vanuit dierenverblijf}$$

De geuremissiefactoren per diercategorie zijn opgenomen in bijlage 1 van de Rgv en zijn een weergave van de geuremissie van één dier van een bepaalde diercategorie met het toegepaste stalsysteem en luchtbehandelingstechniek. De totale geuremissie vanuit een veehouderij is de geuremissie vanuit de gezamenlijke dierenverblijven bij elkaar opgeteld.

Voor het bepalen van de uiteindelijke geurbelasting op een geurgevoelig object (bij vergunningverlening) dient de geuremissie vanuit de veehouderij te worden ingevoerd in het verspreidingsmodel V-stacks vergunningen. De met het verspreidingsmodel berekende geurbelasting dient te worden getoetst aan de normen zoals opgenomen in de Wgv. Deze normen zijn in de onderstaande tabel K3 weergegeven.

Tabel K1 Geurbelastingsnormen van een veehouderij op een geurgevoelig object* in odour units (artikel 3 Wgv)

Geurbelasting ou _E /m ³	Niet concentratiegebied	Concentratiegebied
Bebouwde kom**	2,0	3,0
Buiten bebouwde kom	8,0	14,0

Toelichting

* : Een geurgevoelig object is gedefinieerd als een gebouw, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, wordt gebruikt.

** : Het begrip bebouwde kom is niet gedefinieerd in de Wgv, evenmin als in de Wet op de Ruimtelijke Ordening. De grens van de bebouwde kom wordt niet bepaald door de Wegenverkeerswetgeving, maar evenals in de ruimtelijke ordening door de aard van de omgeving. Binnen een bebouwde kom is de op korte afstand van elkaar gelegen bebouwing geconcentreerd tot een samenhangende structuur.

Beoordelingskader voor dieren met een vaste afstand

Voor een aantal diercategorieën (onder andere melk- en kalfkoeien) is in de Rgv geen geuremissiefactor opgenomen. Voor deze diercategorieën is in artikel 4 van de Wgv een vaste wettelijke afstandseis opgenomen. Deze vaste wettelijke afstandseis dient te worden aangehouden tussen het dichtstbijzijnde emissiepunt van de stal waarin de dieren met vaste wettelijke afstandseis worden gehouden (of de grens van het bouwblok bij ruimtelijke ontwikkelingen) en het geurgevoelig object. Ongeacht het aantal dieren is deze afstand altijd gelijk.

De in artikel 4 van de Wgv opgenomen vaste wettelijk afstandseis geldt eveneens voor paarden. De diercategorie paarden is niet bij naam genoemd in de Rgv maar valt onder categorie M1 'Landbouwhuisdieren die in veehouderijen worden gehuisvest'.

De vaste wettelijke afstandseisen conform artikel 4 van de Wgv zijn in de tabel K4 weergegeven.

Tabel K2 Vaste afstandseisen artikel 4 Wgv

	Object in bebouwde kom	Buiten bebouwde kom
Afstand ten minste (m)	100	50
Uitzondering	Pelsdieren	

Beoordelingskader voor objecten behorende bij een veehouderij

Voor een geurgevoelig object dat onderdeel uitmaakt van een andere veehouderij of dat op of na 19 maart 2000 heeft opgehouden deel uit te maken van een andere veehouderij geldt andere normstelling. De afstand tussen een dergelijk geurgevoelig object en het dichtstbij gelegen emissiepunt van een stal (of de hoek van het bouwblok bij ruimtelijke ontwikkelingen) moet altijd 100 meter bedragen indien het een object binnen de bebouwde kom betreft en 50 meter indien het een object buiten de bebouwde kom betreft. Deze afstanden gelden zowel als er sprake is van het houden van dieren waarvoor omrekenfactoren gelden als dieren waarvoor vaste afstanden gelden.

Gemeentelijk geurbeleid

De Wgv biedt gemeenten de mogelijkheid om met gemeentelijk geurbeleid af te wijken van de in de Wgv opgenomen geurnormen. Met geurbeleid kan een gemeente in het gebied rondom het plangebied afwijken van de landelijke normen door bijvoorbeeld meer of minder geur toe te staan ter hoogte van geurgevoelige objecten.

Geurnorm

Per geurgevoelig object moet een geurnorm worden ingevoerd waaraan getoetst moet worden. Voor de geurgevoelige objecten in de gemeente Lingewaard gelden de onderstaande geurnormen:

- Geurgevoelig object binnen bebouwde kom: 2 ou_E/m³.
- Geurgevoelige objecten buiten bebouwde kom: 8 ou_E/m³.

Biovergistingsinstallaties, houtkachels en warmtekrachtinstallaties zijn ook een mogelijke bron van geurhinder. Biovergistingsinstallaties hebben een vergelijkbaar soort geur als veehouderijen. De installaties worden zo ingericht dat geuroverlast zoveel

mogelijk wordt voorkomen. Warmtekrachtinstallaties en houtkachels leiden tot een ander soort geur, namelijk van rookgassen. De filtertechnieken die kunnen worden toegepast voor de geur van een biovergistingsinstallatie of een stal zijn niet geschikt voor deze geurbron. Een oplossing voor geurproblemen door rookgassen kan eerder zijn het verplaatsen of hoger afvoeren van de afvoerleiding. De glastuinbouw draagt via mogelijk aanwezige houtkachels en warmtekrachtinstallaties bij aan geurhinder. Er zijn geen wettelijke normen vastgesteld en stookinstallaties zijn niet vergunningplichtig.

Toetsing

In het Bestemmingsplan Buitengebied is de bepaling opgenomen dat veehouderijen alleen mogen uitbreiden als daarbij de ammoniakuitstoot uit het bedrijf niet toeneemt. Dit betekent dat veel veehouderijen zullen omschakelen naar andere stalsystemen. Het is echter niet aan te geven voor welke systemen zij zullen kiezen. Systemen die de ammoniakemissie reduceren, dragen (vaak) ook bij aan een beperking van de geuruitstoot.

Omdat niet bekend is welke systemen er toegepast worden in een toekomstige situatie, is de geuruitstoot in de toekomstige situatie niet kwantitatief in beeld te brengen. Er is op basis van expert judgement bepaald of er in de toekomst sprake is van een verbetering of verslechtering van de geursituatie en of hierbij mogelijk wettelijke normen worden overschreden.

4.4 Resultaten van de toetsing

Veehouderij

Met de uitbreidingsruimte die de veehouderij geboden wordt, neemt mogelijk ook de geurhinder toe. Door de nieuwe stallen en het houden van meer dieren, wordt meer geur veroorzaakt. De maatregelen, die nodig zijn om de ammoniakuitstoot te beperken (bijvoorbeeld het aanbrengen van gecombineerde luchtwassers), dragen vaak ook bij aan een beperking van de geuruitstoot. Er wordt echter vanuit gegaan dat de beperking van geuruitstoot door technieken niet betekent dat bij uitbreiding een toename van geuruitstoot wordt voorkomen. Voor individuele gevallen geldt dat bij vergunningaanvraag getoetst wordt aan de normen, waardoor wordt voorkomen dat een norm wordt overschreden. Echter, cumulatie van geur betekent dat voor een geurgevoelig object de geurbelasting wel degelijk boven wettelijke normen voor een geurgevoelig object uit kan komen.

De uitbreiding van veehouderijen kan ook leiden tot kortere afstanden tussen stal en woning, waardoor de hinder kan toenemen. Dit heeft een negatief effect op het woon- en leefklimaat. Ook warmtekrachtinstallaties bij biovergistingsinstallaties kunnen leiden tot een verslechtering van het woon- en leefklimaat.

In de huidige situatie ligt er op een aantal locaties een ruime $8 \text{ ou}_e/\text{m}^3$ contour rondom een cluster. In de toekomstige situatie bestaat de mogelijkheid dat vanuit een cluster de uitstoot van geur toeneemt, waarmee de $8 \text{ ou}_e/\text{m}^3$ contour over een groter gebied komt te liggen. Het is niet uit te sluiten dat binnen de toekomstige $8 \text{ ou}_e/\text{m}^3$ contour geen gevoelige bestemmingen (functie wonen) aanwezig zijn. Het is daarom niet uit te sluiten dat de leefkwaliteit van gevoelige bestemmingen binnen de $8 \text{ ou}_e/\text{m}^3$ contour zal dalen. In de toekomst zal ook de $2 \text{ ou}_e/\text{m}^3$ contour naar verwachting ruimer over kernen komen te liggen. In de toekomstige situatie ligt de $8 \text{ ou}_e/\text{m}^3$ contour voor geurgevoelige

objecten naar verwachting over een groter deel van het buitengebied. Het effect op geurhinder door de veehouderij wordt beoordeeld als negatief (--).

Glastuinbouw

De glastuinbouw draagt beperkt bij aan geurhinder. Geurhinder vanuit de glastuinbouw kan ontstaan als er meer bedrijven een warmtekrachtinstallatie of een houtkachel installeren. De verwachting is dat bij stijgende elektriciteitsprijzen er in toenemende mate gebruik wordt gemaakt van warmtekracht of houtkachels of andere stookinstallaties. De verwachting is dat de prijzen in de nabije toekomst zullen stijgen. De rookgassen van warmtekrachtinstallaties en andere stookinstallaties kunnen tot overlast leiden. Het effect van de glastuinbouw wordt beoordeeld als licht negatief (-).

5 LANDSCHAP

5.1 Inleiding

In het plan-MER zijn de effecten van veehouderijen en glastuinbouw op de landschapstypen beoordeeld. Hierbij is niet expliciet ingegaan op de effecten van teeltondersteunende voorzieningen. Deze aanvulling beschrijft wat voor effect de teeltondersteunende voorzieningen op de landschapstypen heeft. Onderstaande paragrafen vormen een aanvulling op hetgeen beschreven staat in hoofdstuk 7 van het plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Lingewaard.

5.2 Teeltondersteunende voorzieningen

Teeltondersteunende voorzieningen (TOV) zijn voorzieningen in, op of boven de grond die door agrarische bedrijven met plantaardige teelten wordt gebruikt om de productie onder meer gecontroleerde omstandigheden te laten plaatsvinden. TOV's worden in diverse sectoren van de land- en tuinbouw gebruikt. Het betreft met name boomkwekerijen, hardfruitteelt, steenfruit (kersenteelt), houtig kleinfruit, aardbeien en vollegrondsgroente. In bovengenoemde teelten gaat het om kwalitatief zeer hoogwaardige producten. Bovendien zijn het zeer kapitaalsintensieve producten. Dit betekent dat de bescherming van het product door teeltondersteunende voorzieningen steeds belangrijker wordt.

Bovenstaande teelten vallen aan te merken als grondgebonden teelten oftewel 'open teelten'. Zij stellen specifieke eisen aan de grond; lang niet alle grond leent zich voor teelten. Deze grondgebondenheid betekent ook dat de teelten niet zomaar verplaatst kunnen worden, bijvoorbeeld om te komen tot concentratie. TOV's komen voor op of aansluitend aan het bouwblok, maar ook daarbuiten, in het 'veld'.

TOV's komen in veel verschillende vormen voor in het buitengebied en zijn in meer of mindere mate zichtbaar. In ruimtelijke zin zijn de meest relevante aspecten de hoogte, of ze open of dicht zijn (voorzien van voor- en zijwanden of enkel een overkapping), of ze permanent of tijdelijk zijn (permanente TOV's staan er het gehele jaar, tijdelijke TOV's een bepaald deel van het jaar) en het type materiaal (plastic wordt veruit het meest gebruikt, soms gaat het om glas en in specifieke gevallen gaasdoek of hagelnetten).¹¹

Toetsing effecten op landschap

Het zijn zaken als de toename van verstening/verglazing door de toename van bouwmassa en de toename van plastificering (teeltondersteunende voorzieningen) die de herkenbaarheid en leesbaarheid van de kenmerkende landschappelijke patronen, objecten en elementen aantasten. Getoetst is of de activiteiten die het bestemmingsplan mogelijk maakt effect hebben op de mate van verstening / verglazing van het landschap, doordat de bouwmassa toe- of afneemt of effect hebben op de mate van plastificering. Het effect kan negatief zijn (toename) of positief (afname).

---

¹¹ *Teeltondersteunende voorzieningen, een handreiking voor de praktijk* (2010), Fruitpact, werkgroep TOV.

5.3 Resultaten van de toetsing

De bodem van de oeverwallen zijn zeer geschikt voor verschillende vormen van landbouw, waaronder fruitteelt. Op de oeverwallen zijn tuinbouw- en fruitteeltbedrijven aanwezig. Deze bedrijven maken in toenemende mate gebruik van teeltondersteunende voorzieningen. Ook in de andere landschapstypen is het niet ondenkbaar dat teeltondersteunende voorzieningen worden gerealiseerd. Het ontwerpbestemmingsplan stelt een aantal uitgangspunten ten aanzien van teeltondersteunende voorzieningen in het buitengebied, namelijk:

- Binnen de agrarische bouwvlakken is in het hele buitengebied maximaal 1.500 m² aan TOV's toegestaan.
- Hoge open TOV's (hagelnetten) tot 6 meter en hoge gesloten tijdelijke TOV's (wandel/regenkappen) tot 4 m zijn direct toegestaan op de oeverwal. Voor de dijkzone geldt dat de hoge TOV's uitsluitend mogelijk zijn na het doorlopen van een procedure. Hierbij wordt de landschappelijke kwaliteit als toetsingsvoorwaarde gesteld. In de komgronden zijn buiten het agrarisch bouwvlak geen TOV's toegestaan.
- Hoge TOV's zoals teeltondersteunende kassen worden in het buitengebied buiten het bouwvlak niet toegestaan.
- Op de oeverwallen kunnen, buiten het bouwvlak, beperkt lage TOV's worden toegestaan, na het doorlopen van een procedure, het landschap vormt hierbij één van de toetsingsaspecten.

Een maximaal scenario beschouwend waarbij bovenstaande uitgangspunten worden gehanteerd zal voornamelijk in de oeverwallen leiden tot een toename van de teeltondersteunende voorzieningen en in mindere mate binnen de andere landschapstypen. Dit kan leiden tot een toename van de plasticering van het landschap, waardoor de herkenbaarheid en leesbaarheid van de kenmerkende landschappelijke patronen, objecten en elementen kan worden aangetast. In de oeverwallen is in de huidige situatie een grote afwisseling tussen akkerbouw, fruitteelt, wonen, bedrijvigheid aanwezig. Het landschap is daarmee ruimtelijk vrij sterk verdicht. Een toename van plasticering in dit landschap heeft mogelijk een beperkt negatief effect op het landschap.

De uiterwaarden en de komgebieden zijn van oudsher juist relatief open. In deze landschapstypen zal een kleinere toename van fruitteelt plaatsvinden vanwege de geschiktheid van de bodem. Plasticering als gevolg van een toename van TOV's in deze landschapstypen zal impact hebben op de openheid van het landschap. Het effect van teeltondersteunende voorzieningen op het landschap wordt beoordeeld als licht negatief (-).

Mogelijke maatregelen om effecten te beperken

Voor alle tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen die buiten het bouwvlak binnen de bestemming agrarisch bedrijf opgericht worden geldt dat een 'opruimbepaling' opgenomen dient te worden in de regels van het bestemmingsplan danwel het omgevingsafwijkingbesluit. Daarnaast kan de kleurkeuze de verstoring van het landschap verkleinen, bijvoorbeeld door veel groen te gebruiken. Door het gebruik van zo min mogelijk glas en plastic zal het effect op het landschapstype beperkt zijn.

6 REFERENTIESCENARIO EN MAXIMAAL EFFECT VOORNEMEN

6.1 Inleiding

In het plan-MER wordt een referentiescenario beschreven. Ook worden scenario's voor 'de intensieve en grondgebonden veehouderijen' en 'de glastuinbouw' gepresenteerd. Op basis van deze scenario's worden de effecten inzichtelijk gemaakt van de maximale invulling van de planologische ruimte.

In haar advies geeft de Commissie aan dat wat de referentiesituatie betreft meer inzicht is gewenst tussen de vergunde en feitelijke situatie. Hier wordt in paragraaf 6.2 op in gegaan. Tevens geeft zij aan dat een recente wetwijziging van kracht is geworden die gevolgen heeft voor de wijze waarop de effecten van extra stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in kaart moet worden gebracht en beoordeeld. Zij adviseert de gemeenteraad zelf na te gaan hoe deze wetwijziging moet worden geïnterpreteerd. Ook adviseert zij de effecten op de leefomgeving, landschap en natuur van de ontwikkelingen die het bestemmingsplan maximaal mogelijk maakt te beschrijven. Paragraaf 6.3 gaat nader in op de effecten van extra stikstofdepositie op Natura 2000.

6.2 Feitelijke legale bestaande én vergunde situatie veehouderijen

Ten behoeve van het bestemmingsplan wordt er van uitgegaan dat de feitelijk legale bestaande en de vergunde situatie nagenoeg gelijk zijn. Ter onderbouwing wordt onderstaand ingegaan op de vergunde dierplaatsen versus de gerealiseerde dierplaatsen.

Intensieve veehouderijen

Uit bestudering van gegevens van veehouderijen en hun vergunningen blijkt dat van de vergunde dierplaatsen, met uitzondering van de bedrijven die een recente vergunning hebben en op dit moment in oprichting zijn, 100 % feitelijk is gerealiseerd. In totaal zijn er 42 intensieve veehouderijen.

Hiervan hebben 34 veehouderijen in verband met het bepaalde in het Besluit Ammoniak en Huisvesting (BAH) een bedrijfsontwikkelplan (BOP) ingediend en daarmee kenbaar gemaakt de bedrijfsvoering te willen voortzetten. Een aantal ervan heeft of zal een nieuwe milieuvergunning aanvragen om te kunnen voldoen aan het bepaalde in het BAH: in de meeste gevallen leidt een aanpassing van de bedrijfsvoering tot een reductie van de ammoniakuitstoot. Uit een eerdere analyse (zie ook hoofdstuk 3 van deze aanvulling) blijkt dat door het toepassen van andere stalsystemen een aanzienlijke reductie van ammoniakemissie is te behalen.

Geconstateerd kan worden dat in de agrarische bouwvlakken ten opzichte van de vergunde situatie nog enige (zij het zeer beperkt) ruimte (fysiek; m²) zit voor uitbreiding. Deze ruimte is naast dierplaatsen ook bestemd voor erfverharding, opslag en de bedrijfswoning. Ondanks dat in de agrarische bouwvlakken ten opzichte van de vergunde situatie nog enige ruimte zit, betekent dit niet per definitie dat de ammoniakemissie toeneemt: immers individuele bedrijven moeten voldoen aan het BAH en moeten beschikken over een natuurbeschermingswetvergunning. Met een aantal van de bedrijven die geen BOP heeft ingediend, de zogenoemde stoppers, wordt reeds

gesproken over functieverandering. De agrarische bouwvlakken van deze bedrijven zijn vooralsnog gehandhaafd.

Grondgebonden veehouderijen

Ook voor de 26 in het plangebied aanwezige grondgebonden veehouderijen geldt dat de vergunde dierplaatsen overeenstemt met de feitelijke situatie.

Voor grondgebonden veehouderijen geldt dat een aanzienlijk deel van het agrarisch bouwvlak voor niet dierplaatsen worden gebruikt. Grondgebonden veehouderijen gebruiken een belangrijk deel van het agrarisch bouwvlak voor erfverharding, waaronder kuilvoerplaten. Ruimte die in de bouwvlakken zit, zal dan ook veelal nodig zijn voor dergelijke voorzieningen.

6.3 Maximaal effect van het voornemen

Wetswijziging

Op 25 april 2013 is een gewijzigd artikel 19 kd van de Natuurbeschermingswet inwerking getreden. Op dat moment zijn onduidelijkheden ontstaan over de wijze waarop het artikel moest worden geïnterpreteerd inzake het te hanteren referentiekader bij het opstellen van plannen. In het verlengde hiervan heeft de Commissie geadviseerd dat de gemeenteraad zelf na zou gaan hoe de wetswijziging moest worden geïnterpreteerd.

Op 19 juni 2013 is echter besloten artikel 19kd geheel te laten vervallen. Dat betekent dat ten aanzien van de toetsing van plannen, net als voorheen, moet worden uitgegaan van de vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrecht.

De vaste jurisprudentie laat zien dat bij de vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied de milieueffecten dienen te worden beschreven van de maximale invulling van de planologische ruimte. Deze milieueffecten worden afgezet tegen de milieueffecten in de referentiesituatie. Vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrecht liet tot voor kort zien dat voor de plantoets moet worden uitgegaan van de huidige, feitelijke – legale – situatie als referentiekader. Niet benutte bouw- en gebruiksmogelijkheden die opnieuw worden bestemd en die kunnen leiden tot ontwikkelingen met mogelijk significante gevolgen moeten voorafgaand aan de vaststelling van dat plan passend beoordeeld worden, tenzij zij eerder passend zijn beoordeeld en die passende beoordeling nog actueel is.

Intensieve en grondgebonden veehouderij

Voor de ontwikkeling van de veehouderij wordt uit gegaan van een maximaal scenario: de ruimte die het bestemmingsplan biedt, wordt volledig benut. Bouwvlakken in de oeverwallen en de dijkzone kunnen via de wijzigingsmogelijkheid worden uitgebreid tot maximaal 1,5 ha, waarbij eventueel nog 0,5 ha extra kan worden bijgevoegd ten behoeve van een bio-vergistingsinstallatie. Via de wijzigingsbevoegdheid kan in de komgronden direct uitbreiding tot maximaal 2 ha worden mogelijk gemaakt. Voor de toetsing nemen we als uitgangspunt dat alle bouwvlakken in de oeverwallen en dijkzone worden uitgebreid tot 1,5 ha en in de komgronden tot 2 ha.

Voorwaarde bij een uitbreiding van een agrarisch bouwvlak is dat de ammoniakemissies als gevolg van de uitbreiding niet zullen toenemen. In de wijzigingsbevoegdheid is

hiervoor in de regels deze voorwaarde opgenomen. Hiertoe is besloten nadat berekeningen lieten zien dat uitbreiding zonder beperking van de ammoniakemissies zou leiden tot een forse toename in stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden, terwijl deze (zeer) gevoelig zijn voor stikstofdepositie en in de huidige situatie al (over)belast zijn. Deze situatie was onacceptabel. Uitbreiding van een veehouderij mag derhalve niet leiden tot een toename van ammoniakemissie. Voor de beoordeling van de luchtkwaliteit in het plan-MER betekent dit dat de ammoniakuitstoot per veehouderij niet zal toenemen.

Nieuwvestiging, waar het vestiging op een niet eerder voor deze doeleinden gebruikte locatie, dus zonder bouwvlak, betreft, is voor intensieve of grondgebonden veehouderijen niet mogelijk.

Glastuinbouw

De ontwikkelingsruimte voor glastuinbouw in Lingewaard varieert per gebied. Solitaire glastuinbouwbedrijven mogen het glasareaal (al dan niet via een wijzigingsbevoegdheid) met maximaal 20% uitbreiden, binnen het bouwvlak. Indien alle bedrijven hiervan gebruik maken, bedraagt de totale toename in deze gebieden 20%.

Glastuinbouwbedrijven in de herstructureringsgebieden 'extensivering' mogen op grond van provinciaal beleid eenmalig meer dan 20% uitbreiden. Uitbreidingsmogelijkheid van de bedrijven is in het bestemmingsplan geregeld binnen de bouwvlakken. De bouwvlakken zijn redelijk strak om glasopstanden en overige bedrijfsbebouwing geconstrueerd. Uitbreiding van de bedrijven is gelet daarop maar zeer beperkt mogelijk.

Glastuinbouwbedrijven in de herstructureringsgebieden 'intensivering' mogen (al dan niet via een wijzigingsbevoegdheid) onbeperkt uitbreiden. Als wordt gekeken naar de fysieke ruimte die in de intensiveringsgebieden resteert, dan kan het glasareaal in Het Zand met circa 25%, in de Rietkamp met circa 50% en in de Leutensche Leigraaf met circa 100% toenemen. Het huidige glasareaal in deze gebieden bedraagt voor Het Zand 4 ha, voor de Rietkamp 12,8 ha en voor de Leutensche Leigraaf 38 ha.

De vraag is hoe realistisch een maximale variant is, waarbij alle beschikbare ruimte geheel wordt ingevuld. De gemeente is in 2009 gestart met het project herstructurering glastuinbouw Huissen-Angeren. Uitgangspunt bij de herstructureringsopgave is dat op 1 juli 2014 25% van het gebied geherstructureerd is (80-90 ha). Voor het extensiveringsgebied betekent dit sanering van glas. Voor het intensiveringsgebied betekent dit sanering van oud glas en het verbeteren van de toekomstmogelijkheden voor de glastuinbouw (schaalgrootte, duurzaamheid, bereikbaarheid, energie en water).

Bij de glastuinbouw is dan ook uitgegaan van een maximaal realistische variant waarbij de herstructureringsopgave van de gemeente (2009-2014) als uitgangspunt dient.

Zoals aangegeven dient volgens de vaste jurisprudentie bij de vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied de milieueffecten te worden beschreven van de maximale invulling van de planologische ruimte. Dat in specifieke gevallen kan worden uitgegaan van een maximaal realistisch scenario kan worden afgeleid uit jurisprudentie betreffende het bestemmingsplan Buitengebied Lochem (AbRvS 22 augustus 2012, nr. 201101467/1/R2. Zie o.a. r.o. 2.23.5, 2.23.7 en r.o. 2.23.9.3).